

NÉPÜNK

Director și Șefredactor: **Wasserstrom Sándor****REVISTA EVREIASCĂ**Redactor responsabil: **Leitner Zoltán**

Menni kell!

A zsidókérdés megoldásának problémája új stádiumba jutott Romániában. Míg a múltban sok felelőtlen demagógia és destruktív hangoskodás, alantas uszítás és sokszor be is váltott fenyegetőzés történt a zsidókérdésben, ezuttal az ország felelős vezetői vették kezükbe ennek a rendkívül súlyos és nemcsak a zsidók, hanem az ország nyugalmanak, gazdasági jólétének és társadalmi békéjének szempontjából is nagyon kényes kérdésnek civilizált, emberséges és komoly megoldását.

A felelős tényezők naponta közlik a felhivatalos organumokban, hogy menni kell. Legalább százötvenezer zsidónak kell a következő években eltávoznia innen. Szomorú és keserves bárki számára, akinek az apja, vagy nagyapja és egyéb ősei is itt születtek, itt éltek és dolgoztak, szenvedtek és örültek, itt teremtettek otthon maguknak és itt haltak meg és aki maga is ezer és ezer érzelmi és érdekszálal kötött hozzá ehhez a földhöz: most meg kell barátkozni a kivándorlás gondolatával. Sőt, el is kell menni másfelé, hogy új otthon teremtse magának, új életet kezdjen, új létkörülményeket teremtse a maga és családja számára. Tragikus sors, zsidó sors.

Menni kell! Kiknek kell menni?

Ezt minden egyes zsidónak magának kell megítélnie. A keserves sors megpróbáltatásában talán az az egyetlen valamennyire megnyugtató momentum, hogy ma még rajtunk áll, nekünk lehet megállapítani, hogy kiknek kell menni? Vannak országok, ahol nem kérdezik a zsidóktól, hogy ki akar elmenni, nem bizzák rájuk, hogy maguk jelöljék meg azokat, akiknek menni kell. Bennünket ma még nem kényszerít senki, hogy záros határidőn belül távozzunk, mi még előkészíthetjük a nagy utat. Nekünk még módunkban van, hogy más országok zsidóságának döbbenetes katasztrófáján okulva, ne várjunk a végső pillanatig, amikor már késő, hanem természetesen, minél kevesebb lelki és anyagi megrázkódtatással készüljünk fel a harmadik „egyiptomi kivonulásra.” Nekünk még módunkban van megkérdezni egymástól, hogy ki az, aki úgy érzi, hogy az országban nincsen már vagy rövidesen nem lesz megélhetési lehetősége. Ki az, aki úgy érzi, hogy talán jobbra fordul sorsa, ha elmegy innen. És megvan ezenfelül az a rendkívül fontos biztosítékunk, hogy az államhatalom felelős tényezői segíteni akarnak bennünket ennek a nagyon nehéz és nagyon keserves elhatározásnak megvalósításában.

Azok, akik el akarnak menni, elsősorban vagyontalanok, ezek szerint bizonyos mértékben számíthatnak az állam segítségére, amely megkönnyíti számukra a fájdalmas elszakadást eddigi életüktől, otthonuktól és létkörülményeiktől. Ez a hivatalos segítség mindenképp abból a szempontból fontos, hogy nem kell kapkodni, nem kell fejvesztetten menekülni, felkészületlenül ne-

kívánni a nagyvilágnak. Nem kell pánik-szerűen mindent, — amit évtizedek nehéz és verejtékes munkájával valaki összegyűjtött — ingyen, vagy majdnem ingyen elköttyvetélni.

Keserves, szívbemarkoló, lélekzetelállító dolog, hogy nekünk, romániai zsidóknak ilyen józan tárgyilagossággal kell foglalkoznunk a saját elvándorlásunk részleteivel, mikor pedig sokáig azt hittük, hogy itthon vagyunk, becsületesen dolgozhatunk és hasznosan élhetünk a közös haza felvirágoztatása érdekében. Nagyon nagyon keserves dolog ez... de szembe kell néznünk a valósággal és elsősorban nekünk jobb, ha józan fővel, nyitott szemmel és lehetőleg higgadt tárgyilagossággal tesszük. A zsidó sajtónak is keserves, de rendkívül fontos feladata, sőt missziója ma, hogy lelkielőkészítse a zsidóságot erre a változásra, de mi vállaljuk ezt a feladatot, mert zsidó lelkiismeretünk és a közösség iránt érzett végtelen szeretetünk erre kényszerít és predestinál bennünket.

De van a kérdésnek egy másik oldala is. El kell menni, meg kell barátkozni ezzel a gondolattal és meg kell tennünk a szükséges intézkedéseket. Az, aki el akar menni, vagy akinek el kell menni, menni fog. Ha muszáj — menni fog! De hová?

Hová?

Elmenni — ez nagyon nehéz, mégsem a legnehezebb kérdés a mai helyzetben. Milyen nehéz a kérdés másik része — hová menni? Hova menjenek a távozásra bármily oknál fogva kényszerített zsidó tíz és százazrek? Egyes szerencsés emberek talán meg tudják oldani ezt a kérdést is, de csak a maguk és legközelebbi hozzátartozóik részére. El kell menni! Hát elmennek Kanadába, Ausztráliába, Egyiptomba, Dél-amerikába, Londonba vagy Capetown-ba. De ki tudja ezt megcsinálni? Nagyon kevesen! Mi lesz a nagy tömeggel? A százazrekkel,

A budapesti hitközség tagjainak heves tüntetése a vezetőség ellen

Budapest. A pesti izr. hitközség életében olyan esemény játszódott le, amire kevés nagy hitközség életében van példa. Hatalmas tömeg gyűlt egybe a hitközség székhéza előtt és követelték a hitközség „kapitalista” vezetőinek lemondását. Közben az egyik belső teremben hét cionista ellenzéki képviselőtestületi tag erős kritikájának nyomása alatt Stern Samu hitközségi elnök lemondott tisztségéről az egész vezetőséggel együtt. Lemondását azonban nem fogadták el és bizalmat szavaztak neki. A tömeg ezt a bizalomnyilvánítást felháborodással fogadta és ingerült magatartást tanúsított.

A hitközség vezetősége elleni hangulat abban a lelki-konfliktusban keresendő, amelyben a különböző kormányintézkedé-

sek folytán a magyar zsidóság él. Ujságíkok figyelmeztették a zsidóságot, hogy le kell mondassa a kapitalista vezetőséget, hogy intellektuellekből álló, mindenki bizalmát élvező vezetőséget válasszon. Ezért mondott le Stern Samu elnök és mert izgató, nyugtalan atmoszféra uralkodik a magyar zsidók között, kétségtelen, hogy addig fogják követelni a lemondást, amíg az bekövetkezik. Ezzel szemben bizonyos az is, hogy a mai antiszemita érában, más vezetőség sem fog olyan megnyugtató eredményeket elérni, amelyet várnak. Legfeljebb a nem-zsidó tömeg előtt nem fogják azonosítani a hitközséget néhány pesti nagytőkés zsidóval, aminek elérése is megéri a hozandó áldozatokat és szükségessé teszi az irányváltást.

akiknek nincsen ezer, ötezer, vagy ötvenezer fontjuk, vagy dollárjuk garanciára, sőt az a tíz- vagy ötvenezer lejük sincsen, amennyibe az utiköltség kerül valamelyik exotikus államba.

Mi történjék a sok fiatal emberrel, akik hikerülnek az életbe és senkisé tud nekik kenyeret adni és ha körülnéz, azt kell tapasztalja, hogy szerte Európában lehetetlen számára az elhelyezkedés.

Hova kellene menni? Erre a kormányhatalom képviselői is lázasan keresik a választ. Amint a hivatalos közlemény is bemondta, Románia folytatni fogja azt a diplomáciai akciót, amely a zsidókérdés nemzetközi megoldására irányul. Ez a hétköznapi nyelven azt jelenti, hogy Románia állandóan sürgetni fogja Palesztina kapui-nak kitérését a romániai zsidóság számára is. A zsidóságnak is nyilatkozni kell, hogy hova akar menni. Ennek csak akkor lesz gyakorlati értéke, ha azonos lesz a hivatalos helyről ismételt hangzatos felelettel: Nincs más hely, nincs más lehetőség, mint Palesztina!

Erdély zsidóságának is módot kell majd rövidesen találni, hogy manifesztáljon Palesztina érdekében. Petrescu Comnen külügyminiszterünk ismételt interviuált Genfben és Londonban, hogy Palesztina ajtái kitérüljenek minél szélesebbre. A romániai zsidóságnak földrajzi szempontból is legközelebbfekvő és legegészségesebb: a palesztinai megoldás.

Százötvenezer zsidónak menni kell! Keserves ezzel a ténnyel szembe nézni, de ne várjunk, amíg rosszabb lesz, hanem kezdjünk hozzá. A „Népünk” feladata is hatványozódik most és mi magunk is keresni fogjuk a bukaresti illetékes kormánykörökkel a kapcsolatot, keresni fogjuk a zsidó szervekkel is és igyekeznünk odahatni, hogy amíg módunkban van és erőnk bírja, a zsidó tömegek egészséges emigrációját elősegítsük. Ez a mi feladatunk is és igérjük, hogy erőnkhez mérten meg is fogunk felelni ennek a magas és keserves zsidó feladatnak.

A zsidó lord árulása

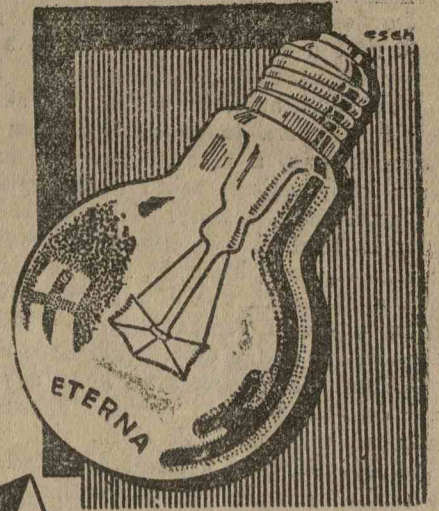
Ha volna a világ zsidóságának egy törvényszéke, ahol az árulókat, akik a zsidó nép érdekeit elárulják, maga elé citálhatná, akkor Lord Herbert Sámuel most maga elé rendelné és rövid tárgyalás után feltétlenül a legsúlyosabb büntetéssel suitaná. Nemcsak mostani büneiért, amit a zsidóság ellen vétett, hanem amit megkezdett már akkor, amikor az angol kormány jóvoltából fő kormányzója volt Palesztinának. Tipikus példája a tulzottan szervilis zsidónak, aki valóban elért életében sok mindent, volt angol miniszter, egy nagy angol párt vezére, lord lett, gazdag és domináns, de ép ezen sikereiért nem szabadna zsidó százezrek bőrét szállítani az angoloknak. Csoda, hogy nem köpték le az angol főurak, akik közül a keresztények százszor inkább megvédték a zsidókat és főleg a palesztinai telepítést. Lord Snell bátran sikraszállt értük, viszont Lord Sámuel, a zsidó, az azt mondja, hogy elég, ha csupán 40%-a zsidó a lakosságnak. Neki elég, mert ő nyugodtan él angol kastélyában, de kérdezze meg a hatmilliónyi kelet-európai zsidót is, akiknek menni kell. Ki bizta meg a nemtelen lordot azzal, hogy szószólója legyen a zsidóságnak? Megválaszolta-e valaki, vagy kérte-e, hogy a tőle távol álló zsidóságnak prókátorává tolia fel magát, csak azért, hogy mindannyiszor árulóiává váljék.

Tipikus a lord felszólalásának lélektani alapja. Ő tulzottan lojális akar lenni és gonosz hajbókolásában annyira ment, hogy az arab szenthelyek védelmét kéri, de arról nem beszél, hogy meggyalázták a zsidó szenthelyeket, amelyeket senkisé is véd meg az arab huliganizmus ellen. Most már értjük, hogy miért adta oda még fő kormányzósága idején a beiseni kincstári tartalékfeldeket az araboknak, most már tudjuk, hogy utódai a fő kormányzói székben nem akartak többet adni a zsidóknak, amikor azt látták, hogy a zsidó fő kormányzó is elfogult volt

Saját érdeke

HOGY
CSAK A BEVEZETETT ÉS BEVÁLT

ETERNA IZZÓLÁMPÁT
VÁSÁROLJA
GAZDASÁGOS · TARTÓS · OLCÓ · KAPHATÓ MINDEN
SZAKÜZLETBEN.

— az arabok javára. A magas polcra jutott zsidók szervilizmusa kész katasztrófa a zsidó tömegek szempontjából. Így van ez kicsinyben és így van ez a lordok házában. Egészséges népi ösztönre vall, hogy a tel-avivi tereken elégetik a nemtelen lord arc-képét és letépi az utcatáblát, amely a nevét viseli. A lord ne szóljon többé zsidó kérdésekhez, a lord szolgálélek és fogja be a száját. Megvéd majd bennünket a canterbury és yorki érsek, meg a többi nemes lordok. A „mi” kormányzónk pedig ne tegye tönkre a zsidóságot, hogy egy-két antiszemita angol főur tapsoljon neki. Alacsony gettőlélek a nemtelen lord és nagyon, de nagyon súlyos büntetés járna neki, ha volna egy zsidó törvényszék, aki árulókat felett ítélkezik.

Hivatásuk magaslatán

állanak-e?

Sok mindenben kinyilik a mai zsidók szeme. Így például régi tétel az, hogy hadvezérek, vagy tiszték békeében lehetnek jó stratégák, de igazi formájukat csak a háboruban tudják megmutatni. Ott derül ki, hogy aki a kaszárnyákban nagyszerűen ordított, tudja-e a csapatát vezetni és nem-e riad meg, amikor az ellenség puskákkal és ágyúkkal lövöldöz.

A zsidóság vezérei évezredek óta jó részt rabbik voltak. Ha visszanezünk a történelmi multba azt látjuk, hogy a legtöbb egyházi ember, egyuttal valóban a nép vezére volt és amikor életét kellett áldoznia a Szent nevéért, akkor legelőször ők áldozták fel magukat. Így volt ez a középkorban is és minden időkben. Csak a legutóbbi évszázad termelte ki azt a rabbitípust, amely „béké”-ben lehet, hogy megállta helyét, ugyanahogy, de amikor a zsidóságot a rettentő ellenség elleni defenzívában kellene tartani, felmondja „vezéri” minősége a szolgálatot

Avigdor Hameiri:

Az élő Chanuka-mécse

1.

Most megkísérlem félredobni az irói frázisokat, hogy előadjam az esetet úgy, ahogy történt a világháború alatt. Nem amint a lapok annak idején hozták, hazug szépitéssel, elferdítve és meghamisítva.

A lövészárkokban történt, a háború második évében. Télen.

Az időben már kiütöközt az emberből az állat és megkezdte gyalázatos működését: gyilkolni és kéjelegni a mások szenvedésében, nem kényszerből, nem katonai kötelességből, hanem magáért az ölésért, a vérontás mámoráért.

„A gyönyörért, amit embertársunk szenvedése nyújt”.

Mindezt nem irodalmiság, vagy filozófális kedvéért jegyzem meg, hanem szükséges magyarázatként, hogy megértessem: miért járt-kelt közöttünk nyugtalanul Erich Stubnya hadnagy és argus-szemekkel figyelt, hogy valami bünt találjon, valami szerencsétlen bűnöst, akit példásan megbüntethessen.

Már néhány hónap óta csend honol a két tábor között. Kélméteres hó borítja az egész vidéket és mozdulni sem tudunk a helyünkről.

Ebben az unalomban Erich Stubnya hadnagy valami érdekes foglalkozást keresett magának.

És nincs nagyobb érdekessége a szótelenységnek, mint a szenvedő testvérünket nézni, amint fájdalomában vergődik.

De akárhogy is van, a legujabb parancs, amit Von-Graulichen főhadnagy ur kibocsájtott, nagy segítségére volt Stubnya hadnagnak. Ez a parancs azok ellen szólt, akik az ellenséghez akarnak átszökni. A parancs így hangzott:

„Ha valaki rajtakap egy ilyen árulót szökés közben, minden kihallgatás és ítélet nélkül, belátása szerint bármilyen módon megbüntetheti, kivéve a halálbüntetést, ami már a hadbíróshoz tartozik”.

Ez a parancs kapóra jött Erich Stubnya hadnagnak.

„Belátása szerint bármilyen módon...”

Hány és hány büntetési formát teremtett a bölcs Sátán!

„Ha valaki rajtakap egy ilyen árulót...”

Hát van ennél könnyebb valami a világon?! Naponta hármat is foghatunk — ha nagyon akarjuk.

És a hadnagy ur árulót akart — és talált.

Kiszemelte Chaim Jozsef David tizedest.

Chaim Jozsef David! Már a név maga is elárulja a tomboló vadság kielégítésének sokféle lehetőségét.

Hát még ha egy olyan különös teremléstől van szó, mint Chaim Jozsef David a jesivabocher, aki minden nap tfilinnel imádkozik, szabad idejében héber könyveket böngész s állandóan vidám

arccal és tapsoló kezekkel járkál a halál-mezőn, mint az ősi nagy chaszidok.

Ez a gondatlan vidámság úgy marta Stubnya hadnagy lelkét, mint az erős ecet a fájós szemeket. Midőn már nem bírta magát türtöztetni, kitört belőle az irigykedés:

— Mit vigyorogsz mindég Chaim Jozsef David? Talán azt hiszed, hogy a háború csak játék, komédia? Mi? Mit örülsz annyira azzal a buta pofáddal?

Chaim Jozsef David egyszerű szavakkal felelt:

— Miért ne örüljek, hadnagy uram, hiszen ez a háború csak azért adatott, hogy megtisztítsa az embereket.

— Hogy megtisztítsa?!

— Igen. A szenvedések kikristályosítják az embert, hadnagy uram, a gyötrelmek tisztítanak, tisztítanak...

Stubnya hadnagy nem értett egy szót sem az egészből, de abban a pillanatban egy borzalmas gondolat fogamzott meg az agyában. Halkan mormolta maga elé:

— Én majd megtisztítlak rövidesen.

Vad vére felforr és kellemes borzadály járta át a testét. Kezei már reszkettek a magasztos gyönyör elgondolására.

Ő már látott, szellemi szemekkel látott... De nem, nem lelki szemekkel látott, hanem durva földi szemmel és mi is láttunk, mindnyájan láttunk, egyszerű földi szemekkel láttunk — és egy kissé elkábultunk. Elkábultunk — de tovább sem-

és kiderül, hogy nem láttak előre. kicsinyesek voltak és apró koncokon marakodtak, amikor előbbre kellett volna látni. Hol voltak akkor a rabbik, amikor Herzl, a „pose”, ahogy ők nevezték, megmondotta, hogy eljön az idő, amikor a zsidóságnak menni kell és akkorra jó lenne előkészíteni a talajt Palesztinában, a menekülésre és hazakeresésre kényszerített zsidó milliiónak. Mennyi papi átok, mennyi lebecsülés, mennyi guny és mennyi szájtépés volt negyven esztendőn át, amíg kiderült, hogy a világ zsidósága a szakadék szélén van és a távoli partokon egyedüli reménysugár — Palesztina, a szentföld, ahogy ők nevezik Erec Jiszroelt.

Gondoljunk csak arra, hogy egyes chasszid és nem-chasszid rabbik micsoda ádáz harcokat vezettek azok ellen, akik hirdették Cion felépítésének gondolatát. Micsoda átok és milyen manifesztumok, tilalmak, gyűlölködő irások jelentek meg a szószékekről, mennyi megvetés és mennyi lenézés volt a „posek” ellen, akik „uj tanokat” hirdettek. Mi volt ez? Vakság, amelyet az Ur küldött „legjobb” szolgáljai ellen? Nem engedte az Örökkévaló, hogy ők lássanak? Az egyszerű emberek, meg intellektuelek, valami furcsa érzés megszállottjai hiába jajgatták, hogy a zsidóság építse fel Palesztinát, a legtöbb vallásos rabbi kézzel-lábbal tiltakozott ellene.

S mi van most? A német rabbikat koncentrációs táborból a palesztinai zsidóság hozatja ki. S ami a legérdekesebb, hogy bizonyos „vezérek”, akik azt hitték, hogy sohasem lesz „háború”, békebeli stratégiájuk sutbadásával, azzal a gondolattal foglalkoznak, hogy kiköltöznek Palesztinába. Ha még következetesek is lennének, akkor most bevallanák ország-világ előtt és főleg zsidó testvéreik előtt, hogy tévedtünk, nagyot tévedtünk és bocsássatok meg zsidók, ha jóakarattal bár, de félrevezettünk benneteket. Mert ha mi is propagáltuk volna a Palesztina-munkát, akkor ma már létezne egy zsidó ország, amely befogadná nincstelen és üldözött fiait.

De ezek a rabbik úgy tesznek, mint a sülyedő hajó matrózai. Elsőnek akarnak menekülni a gáluti hajóról és oda akarnak menni, amelyet ők annyit szidtak és átkoztak. Tudunk két híres Palesztina-ellenes chasszid rabbirol, akik Palesztinába készülnek. Ők megoldják a kérdést a maguk szempontjából.

Ott is van zsidó közösség, amely az ő tiltakozásuk és átkaik ellenére ment oda ki, sőt ezeknek fogják köszönni, hogy partraszállanak ők is majd a zsidó kikötőben, hogy mehessenek zsidó házakba, ahol nyugodtan álmra hajthatják fejüket és ezeknek fogják köszönhetni, hogy egyáltalában élhetnek ott és dolgozhatnak nyugodtan. Ezek voltak a mi prófétáink, ezek voltak a mi vezéreink, akik nem láttak előbbre. Csak a „pose” ügyvéd, meg orvos, meg ujságíró, meg kereskedő, meg diák, meg kétkézi munkás, az tudta, hogy mi következik. Érezte! De a rabbik és a zsidó milliósok nem tudták és nem is akarták tudni. Elvértve akadt egy-egy rabbi, meg egy-két milliósos. De a többség ül és még ülni akar most is a husos fazék mellett. És most ők akarnak először menni. Mint a sülyedő hajón, az jut előbb a mentőcsónakba, akinek erősebb az ökle. A rabbik eljutnak, holott gyűlölködtek Palesztina ellen. Még most is vannak olyanok, akik Tanganyikába akarják küldeni a zsidókat. Meg Nyassaföldre, meg Kenyába. Az Uristen háta mögé és nem az Uristen elé. Palesztinába.

Sok mindenről megállapíthatjuk, hogy ami a régi jó időkben bevált, az most csődöt mondott. Amikor nyugalom idején éltünk, a „vezérek” nem tudták megmutatni, hogy látnak-e előre és jó „stratégák”-e? De most már látjuk! Az első, akik menekülnek!... És nem törődnek vele, ha utánuk jön a vízözön...

Ez a minden vonalon való mellébeszélés...

Korunk egyik jellegzetes tünete ez is. Számos ország van, amelynek rendkívül sűrű és bonyolult belső ügyei és bajai vannak, külpolitikai horizontja sem a legfényesebb és akkor nincsen más dolguk a parlamenteknek, meg a sajtónak, minthogy folyton a zsidók numerusait számolgassák. Nem is beszélünk a 80 milliós német birodalomról, amely minden komplikációnak fókuszába állítja a zsidókérdést.

De tudunk más példát is. Ime itt van Lengyelország! Két gigászi hatalom között vergődik, a szláv és német polipkarok fulladással fenyegetik és rendkívül sok nemzetisége is van, amely közül hét millió ukrán ki

akar szabadulni a lengyel állam kereteiből és nagyszabású irredenta indul meg, amit a németek mozgatnak a háttérben. Alig hogy önálló lett újra a lengyel állam, megint áskálódni kezd ellene. A németekkel lesz még baja, meg az oroszokkal. Allami léte van veszélyben és úgy gondolni minden józan ember, hogy amikor ilyen helyzetben van a nagy köztársaság, akkor nem fáj az nekik, hogy vajjon „fáj”-e az ökörnek, ha a zsidó sakter vágja el a torkát. Mert a lengyel sejmiben is, abban a pillanatban, amikor hétmillió ukrán nevében tiltakoznak az elnyomás ellen és felmerül a negyvenmillió önálló Ukrajna terve, akkor megint az ökör miatt fő a fejük. Az ökrök feje fő — az ökrökért. Nem-e fáj szegény kicsikéknek, amikor az a csunya sakter bácsi bántja őket. Ez a nagy hamleti probléma.

Vagy ha még egy példa kell a „megbeszélésre”, ime itt van Magyarország. Két sorban lehet olvasni a következtetéseket a magyarországi lapokban: A felvidék, amelyet visszacsatoltak, nagy problémákkal küzd. A beváltási arány a csehkorona és pengő között drágaságot idézett elő. Meg az is nagy kérdés, hogy miképpen lássák el a felvidéki gyárakat nyersanyaggal. Az sem kis probléma, hogy a felvidéki nagybirtokosok követelik vissza birtokaikat. Viszont a felvidéki képviselők a régi csehszlovák köztársaság demokratikusabb irányzatát szeretnék követni. Vannak azután honvédelmi kérdések, külpolitikai problémák, a kárpátalia és közös lengyel-magyar határ kérdése, a német ellenállás és még sok más komoly probléma. S mit látunk e sok hatalmas és nagyjelentőségű kérdéssel kapcsolatban? Alig két-három sorban említik ezeket meg a magyarországi lapok, csak úgy kutyafuttában. De a zsidókérdést hasábokon át tárgyalják. Egy-két oldalt minden nap. Hány zsidó legyen a kefekötő szakmában és hány zsidó legyen az ujságírók között. Mindennél ez a fontosabb. Az nem is lényeges, hogy a felvidéki egymilliónyi magyarság hogyan éri magát és miképpen kapcsolódik be az ország gazdasági ütemében. Csak a zsidókkal van baj!

Kergült világ ez, amely nem lát tovább az orránál. Hát a zsidókkal van baj? Higyjük el, hogy valami láthatatlan szellem nadragulyával étette meg a világot, mert különben elképzelhetetlen volna, hogy ennyire örült legyen!

mi. Nem haraptunk a saját testünkbe, nem rohanunk örülten egymásnak, nem veszteltük el az eszüinket.

Nem.

Csak egy kissé elkábultunk.

Mert így történt:

2.

Másnap Chanukka volt.

Chaim Jozsef David nem felejtette el meggyújtani a gyertyákat. A gyertyák égtek s ő rázendített a „Maoz-Cur” szent dallamára. Elmélyülten, átszellemülten, kivetkőzve a testiségéből, Istenbe merült áhitattal — énekelt.

Mi reszketve ültünk a halál-gödörben, ültünk és figyeltük őt. Hallgattuk az énekét — s ő dalolt, dalolt bensőséggel, alázattal, szeretettel, könnyörgéssel, mindent átfogó remegéssel.

Hirtelen belépett Stubnya hadnagy.

Mindnyájan tisztelegtünk előtte, de Chaim Jozsef David nem vette észre és nem hagyta félbe az énekét.

A hadnagy ur szurós szemei vérbe borultak, arcát előntötte a düh pirossága és kezei megremegtek.

Néhány értelmetlen szót mormolt és kifordult. A mozdulatai elárulták, hogy valami kegyetlen határozat született meg benne és szinte egyszerre megsejtettük mindnyájan, hogy Chaim Jozsef David sorsa meg van pecsételve.

Estefelé Chaim Jozsef Davidot az őrségre rendelték és még azon éjjel bilincsekbe verve hozták a táborba.

Maga Stubnya hadnagy hozta és futólüzként terjedt el a borzalmas hír.

— „Stubnya hadnagy abban a percben fogta el Chaim Jozsef David tizedest, amidőn az hason csuszva az ellenség felé törekedett”.

Mi lesz most?

Most a büntetés következik. Biróság és ítélet nélkül. A parancs értelmében.

Természetesen nem halálbüntetés. Oh nem, csak egyszerűen: büntetés...

Mindnyájan elsápadtunk ennek a büntetésnek az elképzelésére. Csupán az elképzelésére. Elsápadtunk s a szívünk szokatlanul furcsán zakatolt, mint a félrevert vészharangok.

A hadnagy ur erélyes parancsot adott ki:

— „Csend!! Semmi zajt! Semmi feltűnést, mindenki hallgasson és legyen nyugton s ne juttassuk a nyilvánosság elé a mi nagy szégyenünket, hogy olyanok is akadnak közöttünk, akik átpártolnak az ellenséghez. Olyan szégyenfoltja ez a mi századunknak, amit mindenképpen titokban kell tartani és csak magunk között fogunk elbánni a bűnössel”.

És csak úgy magunk között behozatta Stubnya hadnagy a bűnöst közös szobánkba, a falhoz állította és szónokolni kezdett.

Mi nem hallottunk semmit.

A füleink megsiketültek s az összes érzékeink eltompultak ennek a mérhetetlen gonoszságnak a láttán. Lehunytuk a szemünket, hogy ne lássuk azt az elvetemültséget, amit ez a legocsmányabb

embersalak a becsület, az igazság és a tisztesség nevében beszél.

Nem hallottunk semmit, de akarattunk ellenére néhány szó megütötte a fülünket:

— Ha a szenvedések megtisztítják az embert — mondta az emberbőrbe bujt szörny — ha a szenvedések tisztítanak, amint te azt nekem nagy örömmel mondtad, akkor most itt az alkalom, hogy igazán megtisztulj. És abban is kedvedben járok, hogy olyan alkalmat nyújtok, amellyel egyúttal egy vallási parancsot is teljesíthetsz. Nos, Chaim Jozsef David, bűnösnek érzed-e magad?

Chaim Jozsef David, aki öszkekötözve állott a falnál, nem is nézett a hadnagy urra s a földre szegzett tekintettel, minden félelem nélkül, szinte énekelve mondta:

— A Világ Ura előtt — igen; de előttem, huszvérből való ember előtt — nem!

— Mi-í?! — kiáltott fel vad röhhéggel Stubnya hadnagy. — Mi-í? Előttem nem?! Rendben van. Tehát, Chaim Jozsef David, most megtisztulsz az Istened előtt. Nem öllek meg, ahhoz nincs jogom és nem is akaron az életedet, csupán azt akarom, hogy levezekeld bűneidet és megtisztulj... Chaim Jozsef David, te most meggyújtod a saját gyertyáidat.

— Igen — mondta Chaim Jozsef David.

— És hangosan elmondod az áldóimát.

— Igen.

— És megszabadulsz a bűneidtől.

Azonnali parancsára behozták egy szorokkal teli vedret. A szurok még szinte sistergett. A ved-

A jelenkor véres zsidó napjai

Elpusztult Rasi kilencszáz- éves wormsi temploma is...

Worms évezredes temetőjének „örökéletű” nagy lakói

Worms. Ez a szó német várost jelent, amelynek ragyogó zsidó multja van. Kevés öröm, sok tragédia. Ezer évvel ezelőtt kezdődött ez a dráma és ha voltak is hosszabb szünetek, napjainkban újabb „felvonás” játszódott le, amely méreteiben, kihatásaiban túltett még a középkori legvandalább ke-

A felgyújtott 1000 éves wormsi Rási-zsinagóga

gyetlenkedéseken is. Egy árja-német személyiség, aki 1938 november 10-iki, borzalmas csütörtökön szemtanúja volt a wormsi zsinagóga felgyújtásnak, azt mondotta külföldön, hogy a kulturtörténelmi nevezetességű zsinagóga felégetése és lerombolása a wormsi keresztény lakosság körében is rendkívül mély és borzalmas megrendítő benyomást keltett. Emlékeztetnek arra, hogy amikor 1615-ben elűzték a zsidókat Wormsból és a zsinagógát és temetőt megrongálták, a Rási-templomot, mint egy szentélyt megkímélték, nem bántották. De akkor a XVII. században voltunk, ma azonban a „kultúra és civilizáció századában.” Ma pedig azt az ezeréves emléket is szükségesnek látta elpusztítani a teuton vandalizmus...

EGY KERESZTÉNY NÉMET NŐ: „URAMISTEN ÉS TE EZT TÜRÖD?”

Beszélik Worms környékén, de távolabbi helyén is a világnak, hogy amikor egy keresztény, érző német asszony látta a pusztítást, azt kiáltotta: *Uramisten és Te ezt tűröd?* Mi zsidók már nem is kérdezzük ezt, csak magunkban és magunktól, mert ha nem biznánk és nem hinnénk, akkor nagyon rossz volna nekünk...

1940-ben lesz 900 éve annak, hogy Rasi született. (Rasi nagyszerű és rendkívüli alkotó egyéniségével már mult év július 30-iki számunkban foglalkoztunk.) Van nép, melynek legnagyobb büszkesége, hogy ezeréves a történelme. Nekünk évezredes számkivettségünk után is, már akkor Wormsban templomunk volt! A jubileumi évforduló kapcsán az 1034-ben épített templomban történetek volna a megemlékezések. De ez a 904 évvel ezelőtt épített templom a tombolási düh áldozata lett. A többi 530 templommal együtt a tűz és pusztulás martaléka lett a német birodalomban. A Speyerben elpusztított templom a XI. vagy XII. században épült.

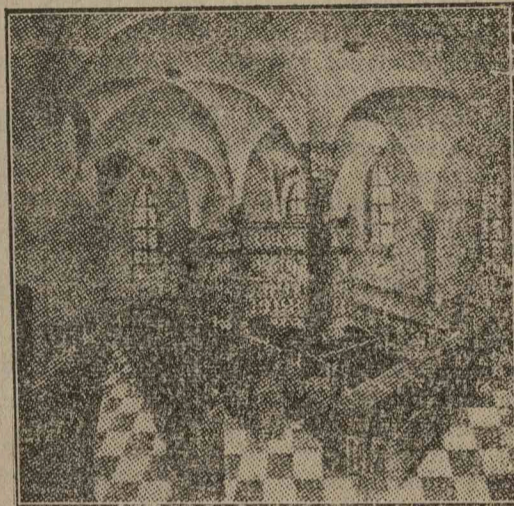
Az a keresztény árja előkelőség, aki nyilatkozott, még a következőket fűzte beszédéhez. „Azok a nemzeti szocialisták, akik gyűlölték a weimari Németországot, azt szokták mondani, hogy azok, akik 1919 novemberében intézték a német nép sorsát, „novemberi banditák” voltak. De az igazi banditák azok, akik 1938 novemberében minden eddigit felülmúló vandalizmust vittek véghez, akiknek ezt a barbár rombolási dühét az igazi németek lelkük legmélyéig elítélik. Elítélik, mivel ezek a borzalmas ténykedések szegényfoltját örökké fogja viselni a német nép!”

Most pedig, hogy egy ilyen történelmi

emlék, mint a Rási temploma, — sajnos — elpusztult, emlékezzünk erre a történelmi jelenségre részletesebben.

A WORMSI ZSIDÓSÁG TÖRTÉNELME.

Együtt emlegettek sokáig három német várost, *Speyert, Mainzot és Worms-ot*, rövid elnevezéssel: *SCHUM*-nak, amelyek Kölnnel együtt a legrégebb zsidó települések voltak Németországban. Talán a római időkben erednek még és a monda szerint Benjámin törzséből idemenekültek a szétszórattatás idején a zsidók és azok létesítették a Worms-zsidó közösséget. Hiteles adatok, amelyek Wormsról szólnak, ezer évesek és 1034-ben lett a zsinagóga befejezve. Negyven évvel

A Rási-zsinagóga belseje

később IV. Henrik császár halás volt a wormsi zsidóknak, mert hűséges emberei voltak a vám és adófizetésben. Belső ügyeikben a „zsidópüspök”-nek volt döntő szava, amelynek hivatalos jellege 1090-ben I. és később II. Frigyes császár által lett jóváhagyva.

MI VOLT A „ZSIDÓ PÜSPÖK” FOGALMA.

Az „*Episcopus Judaeorum*” képviselte különböző országokban és időkben a zsidóságot a hatóságok előtt. Így nevezték a XII-ik század második felében az angol zsidóság fejt is, amelynek külön önálló ügyve-

ret Chaim Jozsef David mellé állították, kiszabadították karjait a láncokból s a hadnagy ur rászólt:

— Mártsd be a kezeidet! az ujjaidat!

Chaim Jozsef David valószínűleg nem tudta, hogy forró-e a szurok, vagy nem, semmit sem tudott Chaim Jozsef David. Bemártotta az ujjait, a két kezét s egy elfojtott keserű sikoly tört ki a melléből, amely végig rezgett a Mindenség hurjain.

— Hallgass, gyáva kutya! Fogd be a szádat hazaáruló, oroszbarát!... Talán azt hitted, hogy mézbe nyulsz?!

Chaim Jozsef David a falhoz lapult s a forró szurokba mártott kezei reszekettek, remegtek és arconásai eltorzultak a fájdalomtól.

— Hadnagy uram! — kiáltotta félőrülten — hadnagy uram! — ez fáj! — nagyon fáj, hadnagy uram!

— Emeld fel a kezedet! Magasra! — ordította még hangosabban a hadnagy — a fejedig! A felsőkarokat egyenesen fektetve tartsd! Az alsókarokat emeld! Még! Ugy. Most állj a falhoz! Háttal állj! Ugy. Most ide Kalmár! Kösd erősen kezeit a falhoz, hogy el ne mozdulhassanak!

Kalmár belevert négy szöveget a falba, kettőt-kettőt minden kézhez, a kezeket a szegek közé helyezte és vastag dróttal ráerősítette.

Igy állt Chaim Jozsef David, mint egy kétágu kandeláber s a két ágon nyolc fekele gyertya, a hüvelykujjakon kívül nyolc szurtos ujj.

Tudtuk, hogy mi következik. Egyenként ki akartunk osonni a szobából.

A hadnagy mérgesen ránkrivall:

— Senki se mozduljon a helyéről! Hát mit gondoltok miért büntetem én ezt az árulót, ha nem miattatok. Miattatok, hogy lássátok és okuljatok! — És most — fordult Chaim Jozsef Davidhez — most mondd el az áldóimát.

És ime Chaim Jozsef David már nem figyelt a hadnagy ur szavaira, ebben a percben már Chaim Jozsef David számára a hadnagy ur nem létezett. Hozzánk fordult és halkán, fáradtan, szomorúan, de mégis szinte énekelve mondta héberül:

— Ez azért jár nekem, mert megfeledeztem a Chanukka szent ünnepéről. Megfeledeztem én is. Tegnap már a hetedik nap volt és én csak először gyújtottam gyertyát. Megfeledeztem egy egész hétről. Először történt életemben. Tíj sajnáltok engem? Ne sajnáljatok. Én szívesen tűnök minden szenvedést...

A hadnagy ur meggyújtott egy gyujtát és lángba borította az ujjakat, a Chaim Jozsef David ujjait — és Chaim Jozsef David tovább beszélt:

— Én tűnök. Tűnök. A fájdalom átcsap az ujjakból az agyra. Már a fejem fáj. Az agyam, az emlékezőm, mert megfeledeztem. Nem szabad megfeledezni, testvéreim. És különösen a mi szent Chanukkánkról százsorta inkább nem szabad. Chanukka — a mi harcaink ünnepe és ebben az ocsmány, vadállati marcangolásban megfeledeztünk az Örökkévaló Egy-Isten háborujáról. Megfeledeztünk Matijahuról, a főpapról. Nem.

Nem álomban láttam őt, hanem ébren a szememmel, ott a fagyos ablaknál láttam. Néztétek, ott áll ő... ő várja az áldásomat... én most elmondom az áldást és ti mondjátok utána: Amen.

Chaim Jozsef David elmondta az áldást és énekelt, énekelt, szent elragadtatással, fohászköddal, fájdalommal, égő arccal, könnyes szemekkel, mindent átfogó remegéssel.

Az ujjak égtek, pörkölődtek és Chaim Jozsef David arca áttüzesegett... és mi mindnyájan... fejünkbe szállt a vér, lábunk alatt megingott a föld s a falhoz támaszkodva egyenként — el-ajultunk.

Mire eszméletre térünk, már Chaim Jozsef David nem volt közöttünk. Parancsra elvitték valahová. Talán a kórházba. Talán a temetőbe. Mi nem láttuk többé soha.

Másnap reggel egy bajtársunk ijedten, magából kikelve jött hozzánk és a fagyos ablakhoz vezetett, amelyben különböző jégvirágok diszelegtek. Nem akartunk hinni a szemünknek. Az egyik ablaküvegről a jégvirágok közül egy öreg bozontos zsidóarc tekintett felénk.

Gyökeret vert a lábunk. Megbabonázva, értelmetlenül néztük a jelenséget.

— Bizonyára ő maga rajzolta — mondta valaki közülünk bátortalan hangon.

— Ostoba! — mondta egy másik. — Hát kézi rajz ez?

És mindnyájan elfelejtettük akkor, hogy Chaim Jozsef Davidnak nem voltak kezei.

Az ő kezei Chanukka-mécsessé szentesültek.

zetése volt és a zsidók között jogi kérdéseket intézte. A „zsidópüspök” elnevezés maga a fenti rajnai városokból ered, ahol a keresztény püspökök adták ezt a jogot amkor legkiválóbb rabbiának vagy világi vezetőnek. Első ízben az írott dokumentumok alapján IV. Henrikkel kapcsolatban találunk, aki a wormszi zsidókkal szemben használta 1090-ben.

1312 július 25-én Emerich wormszi püspök rendelte el újból, hogy a tizenkét zsidó képviselőtestületi tag közül, az egyik életfogytiglan a „zsidó püspök” nevet viselje és töltsen be azt az állást. De csak a cím volt életfogytiglanra szóló, magát a hivatalt felváltva töltötte be a tizenkét zsidó vezető. Az utolsó wormszi zsidó, aki ezt a címet viselte, 1792-ben halt meg, Michael Gernsheim volt a neve.

Köln városában az első „püspök”-öt 1135—59 között nevezték ki, míg az utolsót, melyről adataink vannak, 1417-ben, mert akkor a kölni hercegek és a város között erős harcok dúltak. Az 1252-ben megjelent hercegségi privilégium szerint egy-egy évre választották meg a zsidó püspököt, de hosszabb hivatali tevékenységet is találunk a meglévő iratok szerint.

Trierben 1250-ben nevezték ki ilyen „zsidó püspököt”, Mainzban Habsburg Rudolf idején 1295-ben, a XIV. században, Nürnbergben 1314-ben, Speier-ben 1333-ban. Ezek mellett mindenütt működött egy zsidó tanács is, legalább is Kölnben, Mainzban, Wormsban. Az bizonyos, hogy ezek töltötték be a zsidók között a vezér szerepet, minden községben és a hatóságokkal szemben ők képviselték a zsidóságot. Sziléziában ez a tisztség 1315-től kezdve egyesült annak személyében, aki rabbi-teendőket végzett, metsző, imádkozó és hittanító is volt.

A KERESZTES HADJÁRATOK ALATT.

Amikor a keresztes hadjáratok megindultak, rosszabbodott a zsidók helyzete. Amikor 1349-ben a „fekete halál”, a pestis lett urrá, akkor a 400 főből álló zsidó közösséget bezárták házaikba és azokkal együtt elégették őket. (1349. Veadar 10-én, március 1-én történt ez.) Ennek a borzalomnak eredményeképpen Worms városa számos német lovaggal ellentétbe került, mert ezek a zsidók miatt vitába szálltak velük, mert követelésük volt a zsidóktól és lemészárlásuk folytán képtelenek voltak behajtani.

A XV-ik században a régi privilégiumokat a német uralkodók és a pfalzi fejedelmek is megerősítették. Mindezek dacára 1615-ben — amint már említettük — elűzték őket, főleg a céhek befolyására templomaikat és temetőiket demolirozták. A „Kurfürst”-ek elnyomták a felkelést és a zsidók visszatér-

hettek. Amikor 1689-ben a franciák birtokába került a város, akkor a hitközség élete aláhanyatlott. De nemsokára újra alakult.

Mielőtt még a hitleri rezsim uralma 1933-ban megkezdődött, Wormsban 1150 zsidó lakott.

A RÉGI RASI-„KÁPOLNA”.

Nemrégiben még ott állott szerényen a Rasi kis temploma, ahol a zsidó tudományok ez a hőroza imádkozott és gigantikus alkotott. 1213-ban Meir és felesége Judit alapítványából épült a templom mellé a „Frauenscul”

A wormszi Rasi kápolnában a kegyelet kilenc évszázadon keresztül megőrizte és mutogatta azt a széket, amelyben Rasi ülve, az ő örökké hallhatatlan tanait utolérhetetlen bölcseséggel s termékenységgel sziporkáztatta és amelyet aztán a tanítványok százai hordtak széjjel különféleképp kommentálva az utókornak. *Sirja hol nyugszik, azt senki nem tudja. Am minden emlékkönel hatalmasabban beszél neve, munkája, élete és a sok gyönyörű legenda, amely hallhatatlan egyénisége köré fonódik...*

A TÖMLÖCBEN MÁRTIRHALALT HALT MEIR ROTHENBURG ÉS HOLTTESTE KIVALTOJÁNAK 600 ÉVES WORMSI SIRKÖVE.

A wormszi temetőben nyugszik azonban a három évszázaddal később működő kiváló tudósunk és a kommentárjairól hírneves Meir Rothenburg, aki 1220-ban született Wormsban, de tanulmányait Franciaországban végezte. Amidőn Párisban elégették a Talmudot, írta hallhatatlan elégiáját, a „Schaali Serefu”-t. Templomi költeményei és gazdag talmudi magyarázó művei, a halachikus zsidó tudomány örökéletű kuforrásai. Németország különböző városaiban, majd Rothenburg városkában fejtett ki rabbinikus működést, amikor a kis helyiség dacára, kora legnagyobb autoritásának tartották és mint ilyenhez mindenfelől a kérdések özönével keresték fel. 1286-ban szemé-

lyi okok miatt elakarta hagyni Németországot, hogy a Szentföldre menjen, de Habsburg Rudolf király, aki elől menekült, elfogatta és először a mainzi Wasserburgba, majd pedig a felsősziléziai Ensisheimba csukatta. Ott is halt meg 1293 április 27-én, mert nem tűrte és megtiltotta, hogy a németországi hitközségek váltságdíjat fizessenek. Még 14 évig ott tartották a holttestét is, amíg a nemes Alexander Wimpfen 1307-ben ki nem váltotta és a wormszi temetőbe örök nyugalomhelyére nem vitte. Két egyforma 600 éves sírkő letörölhetetlen betűkkel hirdeti ma is a wormszi temetőben a mártír nagy rabbi Meir Rothenburg és teteme kiváltójának örökéletiségét...

A „MAHARIL” EGYEDÜLALLO MEGCSORBITOTT SIREMLEKE WORMSBAN.

Egy magános sírkő, felső részében az idő vasfogatól lecsorbitva jelzi a nagy codifikátor Jakob ben Moses halevi rabbinak a „MAHARIL”-nek sírhelyét a wormszi temetőben. 1355-ben Mainzban született, ahol mint rabbi atyjának tisztét töltötte életének utolsó éveig. Közvetlenül ott is temették el. Kérésére sírhelye 4 röfnyire minden oldalon szabadon maradt. A „MAHARIL” legfőbb érdeme a nyugati német zsidó hagyományok és szokások konzerválása, amelyek a „Séfer Maharil”-be, mint a hagyományok és szokások alapkövei lettek a templomi és hitközségi élet számára megőrizve. A ma befogadott és világszerte fentartott rítus az ő művein keresztül érte el legerőteljesebb befolyását.

Néhány röviden kiragadott érdekes adat a németországi zsidóság történetéből és amilyen szomorú, olyan lélekbemarkoló, hogy az ezeréves zsidó tradíció emlékeinek és történelmének ilyen barbár véget vetettek 1938-ban.

Egyébként ezekkel az érdekes történelmi tényekkel még folytatólagosan foglalkozni fogunk.

A külföldi román konzulátusok átutazó vizumot adnak és a román Tengerhajózási Társaság 50 százalékos kedvezményt nyújt a Palesztinába utazó zsidó emigránsoknak

Bucuresti. — A főváros zsidóságának egyik ismert és tisztelt egyénisége, Winkler Mór nagykereskedő, aki a bukaresti erdélyi hitközség köztisztviselőben álló elnöke, levelet intézett a „Nepünk”-höz, amelyben rendkívül nagy horderejű kérdés megoldását közli, s ezt az értesítést a bucurestii lapok is közlik. Természetesen Winkler Mór a zsidóságra vonatkozó előnyöket emeli ki, míg a lapok a román tengerhajózás nagy fellendülését várják a megkötött megállapodástól.

A nekünk szóló értesítés így szól:

— Több irányból kaptam külföldről leveleket, amelyekben felkértek, hogy intervenáljak a külügyminiszteriumban, hogy a Konstanzaán át kívándorolni óhajtó külföldiek román átutazó vizumot kaphassanak.

Érintkezésbe léptem a Serviciul Maritim Român (Román Tengerhajózási Társaság) igazgatójával, Vintila Georgescuval, aki már lépéseket tett ily irányban a külügyminiszteriumban és oly értelmű leiratot kapott, mely szerint a külügyminiszterium utasította a konzulátusokat, hogy mindazoknak az emigránsoknak, akik a Serviciul Maritim Român (S. M. R.) hajóival utaznak, átutazási vizumot adjanak az S. M. R. garanciája alapján.

Az S. M. R. ezenfelül 50% kedvezményben részesíti a hajóin utazó emigránsokat.

A bukaresti lapok olyanképpen kommentálják ezt, hogy a román tengerhajózás nagy eredményeket vár, mert a hetenkint kiinduló minden komforttal berendezett nagy gőzösök állandóan zsúfoltak lesznek a Romániából és a szomszédországokból indulni akaró és Palesztinába letelepedő emigránsokkal. A zsidóság szempontjából viszont rendkívül fontos ez az eredmény, mert a lengyelországi zsidó emigráció, amely a román kikötőkön át bonyolódik, meg az osztrák és német menekültek bizonyos csoportjai feltétlenül itt haladnak majd keresztül, hogyha az illetékes konzulátusokon megkapják a vizumot és 50% kedvezményt is kapnak a román hajókon. Hála és köszönet jár azoknak a férfiaknak, akik ezt a nagyfontosságú kérdést elintézték.

Szappan

mely tisztítja, védi és szépíti az arcot!

LETON

LETON szappan drb 22 lei. A LETON szappan hatását nagyszerűen fokozza az eredeti LE.ON arcteji, LETON puder és LETON arccrème.

Kapható minden gyógyszerárban, drogueriában, illatszertárban, valamint a főraktárban: Parfumeria Royal Oradea, Sas-passage.

Organul Organizației Mizrahi din Ardeal.
Inscris în registrul publicațiilor periodice prin or-
donanța No. 9/1938. Dos. No. 805/1938. Tribunalul
Bihor, Secția III-a.

Naptár 5699

Péntek: Tevet 1, december 23. Ros-Chodes.
Chanuka 6-ik napja.

Szombat: Tevet 2, december 24.
Chanuka 7-ik napja.

Heti szidra: מן

Heti haftora: בני ושמחי

Szombat kezdete:

üzlet bezárás 4.10

gyertyagyújtás 4.32

Istentisztelet kezdete 4.44

Szombat befejezése 5.38

Vasárnap: Chanuka 8-ik napja.

Boldogok azok,

akik őrzik a menorát

A menora lángja nem alszik ki soha. A világtörténelemben megismétlődnek a csodák, aminthogy nekünk is újabb csodák jutnak osztályrészül. Most olyan korszakot értünk meg, amikor kétségbeesés foghatja el a zsidót, mert nem tudni, hova vezet az emberiség útja.

Sötét aggodalommal, gyötrődve, fájó szívvel látjuk, hogy valószínűleg az emberi civilizáció utolsó alkonya közeledik és nem lesz többé ujjászületés. A sok mindenben csalatkozott emberiség feje felől nem mulott el a legnagyobb megpróbáltatás. Várta megváltását a felvilágosodás hatalmától, várta a tudománytól, mely csodálatos arányokban bontakozott ki. Fények gyultak végtelen távlatokban és az emberi tudás behatolt a hallatlan mélységekbe. És mégis sötétségben botorkál az emberiség, sohasem volt oly reménytelen jövője, mint napjainkban. A gyűlölet legyőzi a szeretetet, a rombolási düh legyőzi az építési vágyat. A minden szép és jó után esengő embert agyoncsapják a gyűlölködés bunkói, amelyeket egyes népek milliói magasra emelve tartanak, ugyannyira, hogy megremeg tőlük az egész világ. Nem a félelem miatt remegnek, hanem gyűlölik a kiontott vért, az ellenségét épen úgy, mint a magukét.

Pedig ha világosság van: nyílnak a virágok, bimbók tasledeznek, zöld rügyek fakadnak. Ha napfény árad, gyümölcsök érnek. De hol van az emberiség boldogsága, hol van az emberi öröm szinompája, az emberi jólét duzzadó gyümölcse?

Hiába a tudomány világossága, mi zsidók úgy érezzük, hogy sötét barlangban élünk, ahol minden hervadásnak indul. Nincsen béke és nincs szeretet a földön. S mert nincsen béke és nincsen szeretet, minden elalél, ami szép az életben. A művészetnek nincs öröme, az emberek, akik szépség után vágyanak, remegőn vágyanak melegség, meghittség, elégedettség után, amely oly messzi repült tőlünk, mint a mesebeli Kékmadár. A gyűlölet borzongató sziszegése süvit végig a világon, éjszaka van, sötét éjszaka, csillagtalan, fénytelen és riasztó jelek mutatják, hogy vesztébe rohan az egész szerencsétlen emberiség.

Nem is csoda, hogy elvész a remény.

Electa

Dorobanțul

a Dorobanțul posztógyár készítményei,

kérje vásárlásainál szöveteinket

a garancia pecséttel

és nem csoda, hogy pesszimizmus üli meg a léleket.

De nekünk zsidóknak mégsem szabad kétségbeesni. Mert az a menora, amelynek nyolcadik lángja is kigyul, arra tanít bennünket, hogy higgyünk! Hiába kérdezik a csüggedők, hogy honnan a csoda-menora nyolc napi olaja, amely évezredek óta világít nekünk a szünni nem akaró zord éjszakában. Mi fennen valljuk és hirdetiük, hogy az olajos korsó nem fog kiürülni sohasem. A prófétának látomása felel a csüggeteg kérdésre és biztató reménységet ébreszt.

— Látom a szinarany lámpást, hét aranymécsnek csészéje rajta és látom az öntözödényt, mely csorgatja szentelt olaját minden egyes mécsbe és látom a két olajtát az aranylámpa mellett, amelyek termik az aranyzöld olajat a lámpa minden oldalán és üde, dus aranyzöld lombjuk sutogása hirdeti, hogy vannak Istentől eredő erők, amelyek élő olajfákba érlelik azt a világító olajat, amelynek fénye áldás.

Boldogok azok, akik odaállanak kerétsznek az olajfák mellé. Boldogok azok, akik gondozzák az olajfákat. Boldogok azok, akik szűrik a szentség olaját. Boldogok azok, akik őrzik a menorát és meggyújtják lángjait.

Világítsanak az év többi részében a menorák lángjai, reményeink és vergődéseink sötét éjszakájában. Bizzunk a menora örökkévalóságában, az olajfák diadalában, az emberi gyűlölet és gonoszság felett! Legyen vége a sötét éjszakának, amely oly kegyetlenül sivár a mai élő zsidó nemzedékre!

— LAPUNK LEGKÖZELEBBI SZÁMA a közbeeső munkaszüneti napok miatt 1939 január 6-án jelenik meg.

Ezüst

menorák, gyertyatartók, serlegek, evőeszközök, templomi kegyszerek bármily művészi kivitelben legolcsóbb árban.

Garantása és eladása:

„TACAMUL”⁶⁶
ezüstáru gyárban

CLUJ, Str. Gen. Neculcea No. 8.

— HAZTELKEK ELADÓK a nagyváradí ujj szénapiac mellett olcsó áron. Cím a kiadóban.

A pogromok ellen tiltakozó németeket tömegesen tartóztatták le. Páris. — A „Frankfurter Zeitung” szerint egy Engels nevű papot, káplánját, Demme-t és Hanselman nevű katolikus polgárt a titkos rendőrség letartóztatta, illetőleg „védőőrizetbe vette”, mert Sondheimer ügyvédnek a súlyos napokban segítségére voltak. Az a legnagyobb bűnük, hogy az ügyvédi iratok és dokumentumok egy részét elrejtették a „Pfarrhaus”-ban, vagyis a keresztény egyház épületében. Wuppertalban és Düsseldorfban számos árját letartóztatták, mert tiltakozni mertek a zsidók kínzása és bántalmazása ellen. — Az „Ulmer Tagblatt” november 30-iki száma írja: „Néhány nappal ezelőtt von Rath követségi tanácsos meggyilkolása miatt, szabad utat nyert a népharag. És még mindég akadnak olyan kortársak, akik zsidók iránti szimpátiájuknak adnak kifejezést és ezeket a parazitákat tekintetbe veszik emberekként és úgynevezett privát-kapcsolatokat tartanak fenn velük. Ma éjszaka ezek a kártékonyak, mint ártalmas emberek kiemeltettek a közösségből, amennyiben üzleteikben és lakásokon plakátokat ragasztottak ki, amelyekből kitűnik, hogy ezek „Judenknecht”-ek, tehát a zsidók szolgái”.

Kényelmes Pensió!

Elsőrendű ort. kóser vendéglő és bodega!

Gelbstein-nál, București

Str. Azilul de Noapte 12. Telefon 51-2-39

Olcsó és pontos kiszolgálás!

Egy olasz zsidó öngyilkossága. Milanó. A „Chie” című nagy biográfiai művet revizió tárgyává fogják tenni. A nagy mű szerzője és kiadója, A. F. Formiggin öngyilkos lett, miután Modenában elfogták, azután szabadon bocsájtották. Rhodos szigetén az olasz fajvédelmi törvény a déligyümölcs kereskedelmet megbénította, mert Rhodos olasz fennhatóság alatt áll, míg a kereskedelmet görögországi zsidók folytatták. De Vecchi, a sziget kormányzója Rómába utazott, hogy ott enyhítsen a zsidótörvény rendelkezéseiben.

A zsidó kivándorlók külön departement-ja Lengyelországban. Varsó. — A lengyelországi külügyminiszteriumnál egy külön osztályt létesítettek a zsidó kivándorlók számára. Ez az osztály részletesen fog foglalkozni a zsidó kivándorlás kérdésével és minden egyes kérdésben úgy a zsidók mint a lengyel hivatalos körök rendelkezésére fog állani.

Megszabadulhat
a ruhájára ráhulló kellemetlen fejkorpától, ha

„HEINRICH“

PETROL-
szappant
használ.

Megszünteti a
hajhullást és
korpázást.

Használható minden
szükségletben

Olaszországban is kisajátítják a zsidók vagyonának egy részét. A fasiszta kormány Mussolini elnökletével minisztertanácsot tartott, amelyen több nagyfontosságú határozatot hoztak. E határozatok közül egyesek a zsidó fajú olasz állampolgárokra vonatkoznak. A minisztertanács a többi között elhatározta, hogy a zsidó állampolgároknak be kell jelenteniük minden ingatlan és vállalati vagyonukat s ennek azt a részét, amely meghaladja a zsidók számára engedélyezett vagyon-mértéket, át kell engedniük egy erre a célra létesítendő külön intézetnek. Ennek az intézetnek az lesz a hivatása, hogy megvásárolja, igazgassa és fokozatosan eladja a zsidók által átengedett ingatlan javakat. Ellenértékül a zsidó tulajdonosok négyszázalékos kamatozású kötvényeket kapnak, amelyeket ez az intézet bocsát ki.

Bernard Adolf halála. București. Adolf Bernard bucurești nagyiparos, az ó-romániai cionista mozgalom nesztora hosszas betegség után pénteken elhunyt. A Bernard a romániai cionista közélet egyik legkimagaslóbb alakja volt. A nagy mecénás és az aktív harcos egyesült benne. Több cikluson át tagja volt a Cionista Világszervezet Actions Comiténak, éveken át elnöke volt az ó-romániai cionista szervezetnek és legfelsőbb cionista tanácsnak, a Keren Haieszod kuratóriumának és vezére a cionista centrum-pártnak. Az 1937-es zürichi cionista kongresszuson még aktív vezére volt a régi cionista delegációnak, az utóbbi esztendőben azonban egyre elhatalmasodott rajta a kór és ágyhoz kötötte. Halála nagy gyász a cionista mozgalomnak és az egész romániai zsidó közéletnek.

Memel-vidékről is menekülnek a zsidók. Kaunas. — Értesülés szerint a Memel vidéki népszavazás feltétlenül a németek javára fog kiütni és rövidesen, talán még karácsony előtt megtörténik a csatlakozás. Ez újabb zsidó tömegek tragédiáját jelenti, így már eddig is 4000 zsidó menekült el erről a vidékről és költözött be Kownóba, Litvánia fővárosába. A hírek szerint a litván kormány lépéseket tesz, hogy megakadályozza a memel-vidéki zsidóknak a litván fővárosba való önzölését.

Látogassa meg szőnyegkiállításunkat
új helyiségünkben
Str. Ep. Ciorogariu 4.
Szébbnél szebb perzsaszőnyegek, bel-
és külföldi fonalak. — Szőnyeg javítá-
sok. — Allandó tanfolyam

„ORIENT“
Schulhof Emilné, Oradea, Strada
Ep. Ciorogariu No. 4. Telefon 1004.

Dr. Emil Hacha, a csehszlovák köztársaság elnöke nyilatkozott a zsidókérdésről. Páris. — A hivatalos csehszlovák távirati iroda jelentése szerint Hacha elnök nyilatkozott a külföldi nagy távirati ügynökségek képviselői előtt. A hivatalos ügynökség csak azt a részt közli a zsidókérdéssel kapcsolatban, amelyet a „Deutsche Nachrichten Büro“-nak adott és amely így szól: „Csehországban és Morvaországban. Összehasonlítva a szlovákiai és kárpátaljai zsidósághoz viszonyítva kevés a zsidóság száma. Még a világháború előtt megszabadult a cseh falu a zsidóság gazdasági fölényétől. Bankokban és vállalatokban is kisebb volt a számuk, mint a szudétavidéken. (Ez a német iroda ferditése lehet!) Ezért a cseh vidékeken a zsidó probléma nem emelkedett olyan jelentőségre, mint másutt. A zsidókérdés megoldásánál tekintetbe kell venni a szerepet, amelyet betöltöttek és utat kell találni, hogy azoknak a népeknek fölényét biztosítsuk, amelyek a nemzeti gondolat hűséges őrzői...”

— **HOGYAN ENGEDI KI NÉMETORSZAG A ZSIDÓ VAGYONOKAT?** A Daily Herald szerint Németország hajlandó beleegyezni, hogy a kivándorló zsidók magukkal vihessék vagyonukat olyan feltétel mellett, hogy a német, osztrák és szudeta adósságokat egyesítve, természetesen lényegesen alacsonyabb kamatlábbal, így módon fizethesse ki Németország.

60.000 zsidót fogtak el a pogromnapok alatt Németországban és 530 zsinagógát dúltak fel. Berlin. — Megbízható helyről nyert értesülések szerint a pogromnapjai alatt 60.000 zsidót tartóztattak le a birodalomban és 530 zsinagógát romboltak szét. Az utóbbi napokban többeket még is öltek. Ezzel a híradással szemben a „Wiener Zeitung“ azt a hazugságot kürtöli a világgá, hogy a nemzeti szocialista Németországban megtört a zsidó befolyás, anélkül, hogy egyetlen zsidónak is meggörcsült volna a hajszála.

Divat és gyógycipők
Belvárosi Cipőszalon-ban
Kóhn István
Oradea, Parcul Traian 1.
(Dr. Balláné ka'ap-szalom mellett)

— **MERT VEGYÜNK ARTA BUTOROKAT?** Mert kiváló minőségűek és mégis olcsók. „Arta“ Oradea, str. Cosbuc, Palace-szálloda mellett.

Megdőböntő emigráns-tragédia Varsóban. Varsó. — Nehány héttel ezelőtt, amikor a tragikus pénteki események lejátszódtak a német városokban, egy Solem Saphir nevű gazdag frankfurti zsidó is elmenekült, mert nem bírta tovább a gyűlölködésnek ezt a rohamát. Kimenekült és azt tervezte, hogy amikor a felesége is utánajön, akkor Svájcba mennek együtt, mert ott van valami kis vagyona. Saphir várta-várta feleségét, végül egy levelet kapott tőle, amelyben azt írja, hogy nem bírja tovább a szenvedéseket, a kínzóást és megaláztatást és amikor a levelet megkapja, már nem lesz az élők sorában, mert felvágja ereit. Saphir rohant a telefonhoz, hogy ha lehet, megakadályozza az öngyilkosságot, de már azt a hírt kapta, hogy késő van, mert öngyilkos lett az asszony és már el is temették. A szerencsétlen férj gázzal megakart mérgezni magát, de a gázszagra a szomszédok figyelmesek lettek és megmentették az embert. De másnap reggel újra öngyilkos akart lenni, megakadályozták, végül dühöngeni kezdett s a mentőknek kellett jönni, hogy a megőrült embert bevigyék az elmeorvosi intézetbe. Tipikus zsidó tragédia, a mai korból.

Zsíros
arcbőrök
puder
helyett

Sulfamy!

Kénpuder

— **ORADEAN A LA VIORICA** szépségápolási intézetben a legújabb módszerű kezelések által megőrizheti szépségét. Sas-palota, II. em. főbejárat. Liftszármalat díjtalan.

— **ERDELYBEN ÉS BUKOVINABAN FELÜLVIZSGALJAK A ZSIDÓK ITALMÉRÉSI ENGEDÉLYEIT.** (București). A Curentul a zsidókérdés megoldására vonatkozó intézkedésekkel kapcsolatban tudni véli, hogy minden jogot megvonnak azoktól a zsidóktól, akik a felülvizsgálás során elvesztették állampolgárságukat. „Heimatlos“-oknak fogják tekinteni őket s velük szemben azonnal alkalmazásra kerülnek a munkavédelmi törvény intézkedései. Ezenkívül Észak-erdélyben és Bukovinában felülvizsgálat alá veszik a zsidó korcsmárosok italmérési engedélyeit. Ezeket a vidékeken fogyasztási szövetkezetekkel fogják helyettesíteni a korcsmákat. A lap azzal fejezi be jelentését, hogy a kormány a leggyorsabb időben kívánja tervét végrehajtani.

Terrorista vészbiróságot és vezetőket fogtak el az angol katonák. Telaviv. — Tul Karem mellett levő Ilar faluban a katonaság házkutatást tartott és elfogták az arabok vészbiróságát, tárgyalásai közben. 35 letartóztatott arab közül két bírót, két bírósági alkalmazottat, írógépeket és más irodaszereket, valamint adatokat foglaltak le, amelyekről kiderült, hogy különböző állami hivatalokból rabolták el őket. Salona községben is házkutatást tartottak és három terroristát fogtak el. Az északi disztrikt parancsnoka kihirdette, hogyha két héten belül nem szűnnek meg a jaffai atrocitások, a kikötőt elzárják a forgalom elől. A haifai kikötőben véletlenül megsebesítettek egy Adolf Bretzler nevű zsidó munkást. Egy rendőr üldözött egy terroristát, utána löött és a szerencsétlen munkást találta el, aki később belehalt sebeibe.

Az ardeali zsidók találkozóhelye
BERKOVITSNÉ
(Oradeáról)
orth. kóser étterme
(a baia-marei rabbi hechsere)
BUCUREȘTI,
Str. Lipsceani 7.
Telefon: 462-91
Socec hátamögött. Postavámma szemben
„Sórangyu erdélyi szonyho!“

Rav Meir Berlin érdekes sajtónyilatkozata Varsóban

Varsó. Rav Meir Berlin, aki a Jewish Agency politikai bizottságának tagja és a Mizrachi Világszervezet jeruzsálemi központjának elnöke, Varsóban tartózkodik és ebből az alkalomból rendkívül érdekes nyilatkozatot adott egy sajtófogadtatás alkalmából, amelyet az ottani lapoknak rendezett.

Rav Meir Berlin az összes aktuális kérdésekre kitért és mindenekelőtt a politikai helyzetet ecsetelte. A mizrachi vezér elmondta, hogy végighallgatta az angol alsóház legutóbbi Palesztina-vitáját, mely rendkívül sok tanulságot rejtett magában. Elmondotta azt is, hogy épen két arab politikus között ült, akiknek arcán nagy meglepedés honolt, amikor MacDonald gyarmatügyi miniszter kijelentette, hogy az angol csapatok rendet tudnak majd teremteni, de a békét nem tudják biztosítani. A küszöbön álló kerekasztal-konferenciára vonatkozólag kijelentette, hogy attól sok eredményt nem lehet várni, mert bár Egyiptom, Irak, Transzjordánia és Saudi-Arábia képviselőinek jelenléte nem lehet ártalmas, mert Saudi Arábia kivételével, arab-barát politikát folytatnak és még mindig jobb velük tárgyalni, mint a muftival, aki a zsidóságnak kérelmelhetetlen ellensége. Az angol kormánynak komoly terve az is, hogy Irakba telepítenek palesztinai arabokat.

A FELOSZTÁS ÉS A MIZRACHI.

Rav Meir Berlin elmondotta, hogy a Mizrachi szervezet mindig a felosztás ellen volt és a „nein”-ságerkek vezetői a mizrachisták voltak, mert nem is képzelhető másképpen, csak hogy azok, akik a vallás tradíciót követik, valaha is beleegyezzenek abba, hogy egy Palesztina létezzon — Jeruzsálem nélkül. Most szerencsére elmúlt a felosztás veszélye és amitől legjobban félni lehetett, a bevándorlás beszüntetésének Damokles-kardja nem lebeg felettünk. Ezt nagyrészt az amerikai intervenciónak köszönhetjük, amely erős nyomást gyakorolt az angol kormányra. A mai helyzetben, amikor a mandátum érvényben van, joggal felléphet a zsidóság annak érdekében, hogy a Balfour-deklaráció szempontjai szerint folytatódjék a zsidó település, amely ma már korántsem „luxus”, hanem életszükséglet, hiszen milliók várnak a hívó szóra.

MIZRACHI ÉS REVIZIONIZMUS.

A Mizrachi most nagyszabású akciót szervez. Mindenekelőtt az amerikai és európai nagy hitközségeket, illetőleg azok vezetőit Londonban hívja össze, hogy megtárgyalják az emigrációval kapcsolatos összes akciókat.

A revizionistákkal (ujcionisták) is folytatott tárgyalásokat, — mondotta a Mizrachi vezére — mert a Mizrachi is jönnek látja, ha minimális sékeltetés mellett milliókat leszavaztatunk Kelet- és Középeurópában, hogy egységes fellépéssel adjunk súlyt követelésünknek, amely Palesztinára vonatkozik. Kétségtelen, hogy egyetlen hely sem jöhet olyan biztosan számításba az emigráció szempontjából, mint Palesztina.

Rav Meir Berlin ezzel kapcsolatban a petícióról is beszélt amelyet a Népszövetség mandátumbizottságának fognak eljuttatni, amelyben valamennyi panaszt fel kell sorolni, amely az angol kormányzás ellen felhozható. Megcsinálták három évvel ezelőtt ugyanezt a revizionista-cionisták, de akkor még „korai” volt — jelentette ki Rav Meir Berlin.

A MIZRACHI AKCIÓJA A NÉMETORSZÁGI RABBIKÉRT.

— Dr Hercog palesztinai grandrabbi kezdeményezésére akciót folytat a „Mizrachi”

azért, hogy a németországi koncentrációs táborba senyedő zsidó rabbik részére bevándorlási engedélyeket juttassanak hogy megszabaduljanak a barna pokolból és elhelyezkedhessenek a Szentföldön. A „Kofer Haam” és az evvel egyidejűleg lefolytatandó Keren Erec sel Hamizrachi akció nem külön intézmények, hanem egymást kiegészítik. Mindkét intézmény akciója Palesztina és jövője érdekében történik.

Kijelentette Rav Meir Berlin, hogy ő lett megbízva az executive részéről az Uj-

cionista Világszervezettel való tárgyalások levezetésével és ez folyamatban is van, azonban annak eredményéről még nem tud nyilatkozni.

Végül azzal fejezte be rendkívül érdekes nyilatkozatát Rav Meir Berlin, hogy akármilyen tervek is merülnek fel az emigrációra vonatkozólag, az bizonyos, hogy az egyedüli helyes út Palesztina felé vezet és minden leetöt el kell követni, hogy a zsidóságnak ez a terve mielőbb megvalósuljon nem csupán azért, hogy egy zsidó Palesztina legyen, hanem mert a szenvedő Közép- és Keleteurópai zsidóknak sürgős, hogy elhelyezkedjenek, mert nagyrésztüknek tarthatatlan a helyzetük.

Az angol alsóház Palesztina vitója

Az angol alsóházban rendkívül érdekes vita folyt le az elmúlt héten. Elkésve bár, mégis szükségesnek tartjuk azt hozni. Legelső tanulság belőle, hogy az Uristen őrizze meg a zsidókat attól, hogy „előkelő” zsidók és jóllakott lordok és egyebek védiék őket. Százszor inkább egy felvilágosodott keresztény angol főúr, vagy olyan államférfiak, mint Roosevelt és hasonló nagyszerű filantropok.

Az első volt a felszólalók között Lord Snell, aki annakidején benne volt a Shaw bizottságban és különvéleményt jelentett be a bizottság határozataival szemben. Lord Snell kijelentette, hogy az angolok legfőbb feladata és kötelessége, hogy a Balfour-deklaráció rendelkezéseit tartsa be és a zsidóknak adjon lehetőséget, hogy azt az eszmét, amelyet megakarnak valósítani, érvényesíthessék azon a földön, amely évezredekkel ezelőtt az övék volt. Lord Snell szerint a zsidók a világháború idején ötszáz ezer katonát adtak az entente-nek, akik hősiessen harcoltak, viszont az arabok a németek oldalán küzdöttek és mégis öt államot kaptak hatalmas nagy területtel és lehetőséggel. Miért ne adjanak a zsidóknak egy olyan kis területet, amilyen a mai Palesztina? Joguk van hozzá és követelhetik, hogy amit ígértünk, azt tartuk is be. Az angolok mandátumot kaptak Palesztinára és ennek szellemében kellene eljárjanak.

LORD SÁMUEL „GYASZOS” BESZÉDE

Herbert Sámuel néven, az első fő kormányzó volt Lord Sámuel, akinek ottani működése alapvető volt és örök időkre gyászos a palesztinai zsidóságra nézve. Most újabb beszédében is igazolta azt, hogy inkább arab-barát és hűséges lakója az angol érdekeknek, minthogy inkább zsidóságának lenne szószólója. Lord Sámuel azzal kezdte, hogy a zsidók és arabok közötti kerekasztal-konferenciát helyes, hogy megszervezik, mert ebből jó fakadhat a palesztinai helyzetre. Szerinte Transzjordániát is meg kell nyitni a zsidó és arab kolonizáció részére, azonban helyesnek véli, ha már most leszögezzük, hogy az arányszám mindenkor csak 40 százalék zsidó és 60 százalék arab maradhat (Tipikus elárulása a zsidóságnak!) és ilyen alapon kell a „Legislative Council”-t is megalakítani. Különböző helyeken, hogy nem sikerült a felosztási terv, viszont gondoskodni kell arról, hogy az arab szent-helyek védelmet kapjanak (nem tévedés, „arab”-ot mondott!) és a zsidóság hasznára válják az arab tömegeknek.

A CANTERBURY HERCEGERSEK HELYESLI LORD SNELL BESZÉDÉT

Helyteleníti az angol kormány eddigi kétszínű Palesztina-politikáját, amely zavrossá teszi a helyzetet. Nagyon sajnálja a határozatlanságát az angol kormányzatnak és megsiratja a szentföldi pogrom áldozatait.

Kérdi, hogy miért nem hívják őt is a kerekasztal-konferenciához, mert neki is volna ott mondanivalója. Reméli, hogy a cionista szervezeten kívül álló zsidók is résztvennének egy ilyen kerekasztal-konferencián. A palesztinai probléma a mai helyzetében a zsidóságnak világkérdéssé nőtte ki magát, nem akarja az allija kérdését minden részletében, de a palesztinai kormány legfőbb feladata, hogy tizez zsidó gyermek kikérüljön mielőbb Németországból Palesztinába. Szimpatizál ugyan az arabokkal, de ez még nem tartja vissza attól, hogy a zsidó otthon létesítésének szükségességét ne ismerje el. Amikor a zsidókat üldözik és kergetik, nem lehet utját állni annak, hogy védekezzenek olyképen, hogy új otthonra találjanak.

ORMSBY GORE VOLT GYARMATÜGYI MINISZTER, MOST LORD HARLEDGE MONDOTTA:

Helyesli mindazt, amit Lord Snell mondott, ellenben helyteleníti, amit Lord Samuel mond, mert nem lehet és nem szabad leállítani a bevándorlást abban a percben, amikor 100.000 zsidó bevándorlásának kell utat engedni. A zsidóság jelenlegi helyzete megköveteli ezt. Az arabok túlzott követelésekkel lépnek fel, különösen a mufti munkája és intrikái ellen van, akit dinamikus érdekek vezetnek. Ne feledjük — mondja a volt gyarmatügyi miniszter, nem minden guny nélkül — hogy Herbert Sámuel volt fő kormányzó állította oda a mufti székbe a jelenlegi muftit, aki kérelmelhetetlen ellensége az angoloknak és zsidóknak.

LORD READING

polemizál Lord Samuellel és kijelenti, hogy álláspontját tagadásba veszi. Nem osztja azt a világ zsidósága, mert nem helveselhetik azt, amit a lord mondott. Kijelenti, hogy Lamington lordnak nincsen igaza, amikor azt mondja, hogy a zsidók visszavonultak a palesztinai közbiztonság megvédése elől. Epen ellenkezőleg, a zsidók mindenkor aianlották, hogy résztvesznek a védelemben, de nem engedték őket, holott ha szabad kezük kapnak, egészen bizonyos, hogy már régen megszünt volna a terror Palesztinában. Lord Reading csatlakozik a canterbury érsek javaslatához és követeli, hogy a németországi pokolból menekülésre kényszerített zsidó gyermekeket engedjék ki és vigyék be Palesztinába, legalább azt a tizezret, akikről most szó van. A vitát a gyarmatügyi alminiszter beszéde fejezte be, aki kijelentette, hogy a kormány a Balfour deklaráció alapján áll és kitart amellett. Végül, hogy a muftit nem fogják engedni a tárgyaló asztalhoz.

— ORTH. KÖSER KONYHAMAT Brassó, Str. Regele Carol (Kapu ucca) 38. szála helyeztem át f. évi október 1-től kezdődően. Korona kávéház mellett. Káhan restaurant.

Orth. zsidó küldöttség intervenciói szombati irásmentesség és állampolgársági ügyekben

Bucurestiből jelentik: F. hó 15-én, csütörtökön audienciára jelentkezett Petre Andrei nemzetnevelésügyi miniszter előtt Citron Benjámín (Medias) és Abraham Jero, akik egy részleges memorandumban kérték a minisztertől a szombati irásmentesség újból való bevezetését. A küldöttség egyben emlékeztette Petre Andrei minisztert arra, hogy 1932-ben éppen ő volt ennek a törvénynek egyik értelmi szerzője, aki akkori kultusz alminiszteri minőségében tettersően sikrászállt annak érdekében, hogy a vallásos érzelmű zsidó ifjuság, Európa többi országaihoz hasonlóan, hazánkban is felmentessék az iskolákban az írás. rajz és kézimunka alól a szombati napokon. Kéri tehát Andrei közoktatásügyi minisztert juttassa ismét érvényre akkori akarátát. — Ugyancsak ez a küldöttség interveniált Jamandi Victor igazságügyminiszternél azok érdekében, akikől az ügyészségi felelősség folytán egyes Tribunalok az erre vonatkozó törvény hiányos rendelkezése következtében nem fogadtak el jogait igazoló újabb iratokat és így ezek legtöbb esetben egész jelenlétkelteni alaki hibák miatt töröltettek az állampolgársági listákból. Kérték Jamandi minisztert, hogy miként több utasította a bíróságokat újabb akták elfogadására, bocsásson ki újabb rendeletet, hogy azok is, kiknek ügye nevezett rendeletnek megjelenése előtt már le lett tárgyalva, egy esetleges perújratétel címén kérhessék honossági ügyük újratárgyalását, amelyen újabb okmányok felmutatása mellett igazolhassák az őket jogosan megillető állampolgárságukat.

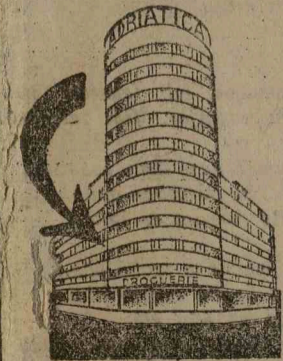
— HALÁLOZÁS. — Horváth Rezső, a soproni áll. főreáliskola nyugalmazott tanára és a soproni izr. hitközségnek 25 éven át volt titkára 82 éves korában elhunyt. A megboldogult egész életén át lelkes odaadással szolgálta a zsidóság érdekeit és halála mélyeségű részvétet keltett a zsidó társadalom minden rétegében. Az elhunytban Horváth Olivér bucaresti vezérképviselő atyját gyászolja.

— 600 ZSIDÓ GYERMEK ÉRKEZETT WIENBŐL HOLLANDIÁBA ÉS ANGLIÁBA. (London.) A „Times” bécsi levelezője jelenti, hogy hétfőn, december 5-én 600 bécsi zsidó gyermek 4—15 év között (sok gyermek szülei koncentrációs táborban szenvednek) elindult Hollandiába és Angliába, ahol addig lesznek, amíg a tengerentúli államokba foglalkoztatni.

Erdélyiek figyelmébe!

DROGUERIA CARAIMAN

BUCUREȘT
Academiei 1 colț cu
Str. Doamnei
Tel. 545.80.

Raktáron tartja az összes bel- és külföldi gyógyszer-különlegességeket, injectiókat, valamint az összes illatszereket és kozmetika cikkeket. Nagy választék Houbigant, Caron, Chanel, Michel, Guerlin, Patou, Grolie, stb. gyártmányokban.

Kérem kirakataimat megtekinteni és mérsékelt áraitól vételkötelezettség nélkül meggyőződni

SALAMON MÓR
DROGUERIA CARAIMAN

Előzze meg a kimerültséget és legyengülést egy kiprobált szerrel: szedjen URODONAL-T!

Reuma, vesebaj, izületi daganatok és csomók, levertég, annyira hatnak közérzetünkre, hogy teljesen lecsökkentik életerőnket és elviselhetetlenné teszik az életet.

A legegyszerűbb, legolcsóbb mód az artritikus megbetegedések megelőzésére: naponta 1 kávéskanál Urodonal, egy kevés vízben. Az Urodonal kiválasztja az összes mérgező anyagokat, az izületi daganatok és csomók lelohadnak és az összes belső szervek tehermentesítődnek. Az Urodonal rendszeres használata megóv

az érlelmeszesedéstől és az időelőtti megöregedéstől. Doktor Raynaud a katonai kórházak főorvosa a következőket írja az Urodonal-ról: „A mindennapi gyakorlat igazolja, hogy az Urodonal nemcsak tökéletes biztonsággal feloldja a hagsavakat, hanem ezenkívül számos — az egészségre jótékonyan ható — tulajdonsággal bír. Az Urodonal hatása folytán előálló bőséges vizeletkiválasztás, állandó átöblítéssel, folytonos működésben tartja a vese szűrőkészülékét és ez által megvéd az érlelmeszesedéstől!”

URODONAL

RENDSZERES HASZNÁLATA

ÁLLANDÓSÍTTJA AZ EGÉSZSÉGET ÉS ÉLETÖRÖMÖT

Kapható gyógyszerárakban és drogériákban

CHATELAIN KÉSZÍTMÉNY MEGBIZHATÓ VÁRIKA

— JUGOSZLAVIÁBAN NINCSENEK ZSIDÓTÖRVÉNYEK. (Belgrád.) Egy állami ünnep alkalmából, amelyen számos jugoszláv prominens férfi jelent meg, Dr Milan Stojadinovits miniszterelnök magánbeszélgetést folytatott dr Izsak Alhalay grand-rabbival, akit biztosított arról, hogy egyáltalán nincsen szándékában a kormányzatnak, hogy zsidóellenes intézkedéseket, vagy törvényeket hozzon. Semmi oka nincs a zsidóságnak a nyugtalanságra. A miniszterelnök felkérte a főrabbit, hogy nyugtassa meg a zsidóságot, mert semmi oka nincsen a legcsekélyebb felesleges izgalomra.

— HALÁLOZÁS. — A gurahonti zsidóságot mélyen megrendítette Polacsek Samu elhunytja, aki kiemelkedő egyénisége volt hitközségének. Egyike volt azoknak, akik megteremtették a gurahonti hitközséget és kivette részét minden nemes zsidó megmozdulásból. Temetésén Schüch temesvári főrabbi magas szárnyalású beszédben méltatta az elhunyt kiváló emberi erényeit, majd Schreiber Joachim aradi főrabbi tartott megható gyászbeszédet. Végül Schwartz Alexander gurahonti rabbi bucsuztatta el Polacsek Samut családjától és hitközségétől.

— A SZIGETI ORTH. HITKÖZSÉG közel egy évi interimár bizottsági vezetés után az elmúlt vasárnap folytata le választását. A választáson három jelölőlista volt. Két lista Jozsovits Lipót volt hitközségi elnököt jelölte ismét az elnöki tisztségre, míg alelnöknek Jakobovits Mórt, az interimár-bizottság volt elnökét kívánta megválasztani. Ezzel szemben a harmadik, főleg chasszid elemekből álló jelölőlista Jakobovits Mórt helyezte elnökként a lista élére. A választás eredményeként Jozsovits Lipótot választották meg a szigeti orth. hitközség elnökévé, tekintve, hogy a két lista élén szerepelt, míg az előjáróság mindhárom listából lett összeválogatva a kapott szavazatok arányában. Néhány perccel a választások lezárása előtt a választó bizottságot az a meglepetés érte, hogy Jozsovits Lipót levelet intézett, amelyben közli, hogy senkinek sem adott felhatalmazást a jelölésére és így kéri, hogy a ráesett szavazatokat ne vegyék

tekintetbe. Ilyenformán a választási bizottság Jakobovits Mórt tekintette egyhangúlag megválasztott elnöknek. Jakobovits Mór távolléte folytán még nem nyilatkozott eddig, hogy vállalja a szigeti hitközség elnökségét. Az érdekes választásnak fejleményei elé nagy érdeklődéssel néz az erdélyi orthodoxia, amelyre egyébként még mi is visszatérünk. A megválasztott választmány egyébként a következő: Dr Kiszelnik Nándor, Eisikovits Eizik, Kratz Szender, Szmuck Ignatz, Katz Maier, Friedmann Salamon, Slo-movits Hers, Rosenkrantz Márkusz, Weisz Izidor és Klein Márton, mint templomgondnokok, Feldman Bernát, Schwartz Gerson, Steinbach Jakab, Weisz Izrael, Weisz Salamon, Tabák Hermann, Brecher User, Strohli Juda, Perlstein Márton és Rosner Mór. Pótagok: Traubkatz Salamon, Lichtenstein Zö-charje, Adlerstein Ignätz, Stern Abraham, Rosenberg Lajos.

— HALÁLOZÁS. — Dr Landesberg Henrik nagylaki orvos, az erdélyi cionista társadalom egyik lelkes vezető tagja a közelmúlt napokban 42 éves korában váratlanul elhunyt Szegezen operáció utáni szívelgyengülésben. Dr Landesberg Henrik neves magyarországi rabbi-családból származott. Palesztina és általában minden nemes zsidó ügy rajongója volt. Az elhunyt fiatalon özvegyen maradt felesége, György és Zsuzsi gyermekei, valamint a nagylaki és erdélyi zsidóság gyászolja.

— A KARMEL-HEGY ALJÁNÁL NAGY ÖSSZEÜTKÖZÉS VOLT A KATONASÁG ÉS ARAB BANDITÁK KÖZÖTT. November 28-án Ismaia község közelében, a Karmel-hegy lábánál sulyos csata indult brit csapatok és egy nagy arab banda között, amelynek során 43 terrorista halt meg.

az ardeali zsidóság legkedveltebb találkozó helye Bucurestiben

KATZ orth. kóser **restaurant**
București, str. Carol 32, I. emelet

Hétéről hétre

Varsó. — Az elmúlt héten többszáz zsidó menekült között tizenegy 80-90 éves férfi és nő érkezett oda, akik eddig a német-lengyel határon voltak. Ezeket elhelyezték az „Ezra” aggok menházába. — A varsói mikrobiológiai intézet zsidó hallgatói egy esti előadáson nem jelentek meg, mert az belesett abba a hétbe, amelyet „zsidómentes”-nek neveztek ki a nem-zsidó hallgatók. Kérték a rektort, ne kötelezze őket a látogatásra, amibe a rektor beleegyezett és biztosította a zsidó hallgatókat, hogy a szemeszteri szünetben külön elvégezhetik kísérleteiket a mikrobiológiai intézetben. — A varsói egyetem orvosi fakultásán a zsidó diákoknak és betegeknek egy külön szobát rendeztek be, s így ez az első „gettószoza”, amelyet az ujjakkor produkált. — Trockenheim képviselő intervenciát a minisztériumnál, amiért Sosovnice és más községekben a zsidó üzletek elé állítottak lánzsásos, akik nem engedik be a nem-zsidó vevőket és aki be akar lépni és nem engedelmeskedik nekik, azt megverik. A miniszter megígérte, hogy intézkedni fog.

Bukarest. — A fővárosi zsidó hitközség vezetősége lemondott. Az új vezetőség szabályos megválasztásáig a hitközség élére időközi bizottságot neveznek ki.

London. — A Times jelenti, hogy péntek reggelig 101.315 fontot gyűjtöttek össze Londonban a menekültek javára.

Berlin. — A göttingeni városi tanács elrendelte, hogy a városi autbuszokat nem vehetik igénybe zsidók. Ez az első tilalom Németországban, amely felől, hogy el fog terjedni és Berlinben is elrendelik. — Beavatott berlini körök tudni vélik, hogy a nemzeti szocialista kormányrendeletet fog kiadni a közeli napokban, amely feloszlatja az összes zsidó szervezeteket Németországban, kivéve a „Reichsvertretung”-ot, a németországi zsidóság birodalmi képviselőjét. A „Reichsvertretung” lesz a német zsidó egyetlen szervezeti kerete és képviselője. A hitközségek szervezete megszűnik, az egyes hitközségek csak a Reichsvertretung tagozatai lesznek. Megszűnik a „Hilfsverein”, a „Central-Verein”, a frontharcosok szövetsége. A Palesztinahivatalt beiktatják a Reichsvertretunba. Ugyanez vonatkozik a többi jótékonyági intézményekre és az eddig különálló ortodox hitközségekre is. Az ortodox istentiszteletek és berendezések megmaradnak, azonban az általános kereten belül. — A németországi zsidóságra kivetett egy milliárd márkás bírság első részletét, 250 millió márkát, — amint ismeretes, — december 15-ig, csütörtökig kellett befizetni. A Reuter ügynökség érdeklődésére a birodalmi pénzügyminisztériumban kijelentették, hogy még nem tudni, mennyit szedtek be a büntetésnek ebből az első részletéből. A kiszámítást ugyanis megnehezíti az a körülmény, hogy sok zsidó nem pénzzel, hanem részvényekkel, államkötvényekkel, váltókkal, ékszerekkel, sőt ingatlanrészekkel fizetett. Ennélfogva legalább egy hétre lesz szükség, a szükséges számítások elvégzésére s csak akkor lehet majd tudni, hogy a 250 millió márkás bírságból mennyi folyt be.

Melbourne. — A melbournei anglikán püspök és polgármester vezetésével gyűlést tartottak, amelyen szimpátiájukról biztosították a püspök és a polgármester mindazokat, akik fajuk, vagy vallásuk miatt keserű üldözöttesben részesülnek. Kijelentették, hogy minden erővel támogatni fogják azokat, akik vándorbotot kényszerülnek kezükbe venni és lehetővé teszik majd, hogy a kvóta engedélyével bevándorló zsidókat elhelyezkedésükben mindenben támogassák. Egy új tanácsot is szerveztek, amelynek mindenütt lesznek fiókjai és ezeket az államkormány is támogatni fogja. Az evjáni konferencián A. Weith képviselte Ausztráliát, aki most élére állott az emigránsokat támogató szervezetnek. Az ausztráliai parlament és közélet előkelőségei aláírásával ellátott petíciót nyújtottak be a világrészbe való bevándorlás korlátozása ellen és kérték a kvóta lényeges felemelését. A régi ottlakók pedig a melbournei német konzulnak tiltakozó iratot nyújtottak át, amelyben éles hangon tiltakoznak a barbár metódus ellen, amelyet a zsidók ellen foganatosítottak Németországban és melyen fájjalják embertársaik megszegését.

— 46 németországi rabbi Angliában. (London.) Mint ismeretes, a legutóbbi német náci-pogromok alkalmával letartóztatták csaknem az összes németországi rabbikat. Ezeket fogházakba és koncentrációs táborokba szállították, ahol többeket tettelesen is inzultálták, levágták szakállukat és pajeszukat, azonkívül szemeik előtt szétépték és elégették Tórákat, amiáltal vallási érzésüket is mélyen megbántották. Amint a megkínzott rabbi jalkiáltása Angliába eljutott, azonnal összeült a vallásos rabbi tanácsa, akik összeköttetésbe léptek dr Hertz országos fő-rabbival, aki azonnal interveniált a belügyminisztériumnál és az intervencióba bevonták Schiff Ottó ismert filantrópot is. — Ezeknek az előmunkálatoknak eredményeként dr Hertz országos főrabbinak és dr Schönfeld londoni orth. rabbinak sikerült kieszközölniök, hogy a londoni belügyminisztérium azonnal elküldött a berlini angol követségnek 46 német rabbi részére szóló beutazási engedélyt Angliába. A rabbi között van a bécsi Schiffschul-főrabbi R. Jesájó Fürst, dr Pinchas Kohn, Munk berlini rabbi, Breuer frankfurti rabbi. Horovitz frankfurti főrabbi hír szerint Hollandiában tartózkodik.

— MOZGATHATÓ SZÁMARANY LESZ A MAGYAR ZSIDÓTÖRVÉNYBEN. (Budapest.) Vasárnap rendkívüli minisztertanács foglalkozott a zsidó- és földreform-javaslatlalt. — A zsidótörvény novellája, hír szerint, nem fogja ujból szabályozni a társadalmi egyensúly kérdését, hanem felhatalmazza a kormányt, hogy a mindenkor helyzetnek megfelelően módosítsa a számarányt. A törvényben lényeges módosításokat nem eszközölnek.

— 50000 ZSIDÓ EL A „SENKIFÖLDJÉN,” AMELY SZLOVAKIA ÉS MAGYARORSZÁG KÖZÖTT LÉTESÜLT. — (London.) A zsidó távirati ügynökséghez érkezett megbízható értesülések szerint jelenleg a két ország közötti határkiigazítás folyó után egy „Senkiföldje” létesült a két ország között, amelyen 5000 ember tartózkodik. Ezek között nagyrészt zsidók vannak. A szlovák kormány a külföldi és államnélküli zsidókat három héttel ezelőtt a határra küldött s Magyarországra akarta transportálni. A magyar hatóságok megismételték visszaküldik őket. Azóta így élnek a senkiföldjén, mindenkitől elhagyottan nagyon szomorú és nyomorúságos életkörülmények között. — A „Prager Presse” jelenti Chustról, hogy az ottani hatóságok számos személyt, akinek állampolgársága kétséges volt, azonnali hatállyal elszállították onnan. Kizárólag zsidókról van szó, akik Kárpátalján rokonoknál, vagy ismerősöknél tartózkodtak. Azt mondják, hogy ezek úgy kerülnek a határra, „ahogy jöttek”, ami azt jelenti, hogy mindent elvesznek tőlük...

— AKIKNEK ÁLLAMPOLGARSÁGÁT NEM TALÁLTAK RENDBEN LEVŐNEK, MINT IDEGENEK FOLYTATHATJAK IPARI ÉS KERESKEDELMI FOG-LALKOZÁSUKAT. (București.) Az állampolgárságukat elvesztett zsidó iparosok és kereskedők cégjegyzései ügyében a Kereskedelmi és Iparkamarák Szövetsége közzéadott egy listát az egyes kamarák cégjegyző hivatalaihoz, amelyben közli velük, hogy az ilyen iparosok és kereskedők tovább folytathatják tevékenységüket, azonban kötelesek cégjegyzéseiket módosítani, a külföldi kereskedőkre megállapított szabályoknak megfelelően működési engedélyt kérni. Ezzel kapcsolatban a kamaráknak fel kell hívniük az érdekelteket, hogy helyzetüket rendezzék, különben a törvényben megállapított idő elteltével működésüket nem folytathatják.

BUN DE IMPRIMAT.

„GRAFICA”, ORADEA

„LELTÁROZÁS MIATT ZÁRVA”.

Egy délafrikai városkában — meséli a burgi „Isr. Familienblatt” — néhány zsidó zászú cég zárva volt „Jóm-Kippur” napján, tulajdonosok mintha különböző ürügyeket tek volna az „üzletzárás” igazi okának eltsára. Az egyik üzleten kis tábla: „Ma zárva nap nagy reklám-eladás”. A legmesszebb azonban az a kereskedő, aki ezt a táblát a Bünbánó nap üzletzárásának megindokolja „Leltározás miatt zárva”. Ha csak nem így doltá — teszi hozzá az újság tréfásan, — hogy bűnök leltározása miatt!”.

A LEGJOBB BIZONYÍTÉK

Egy talmudikus könyv szerzője fölkereste este a híres leMBERGI rabbit, bemutatta neki és ajánló bevezetést (haszkomot) kért tőle. A bi belépillantott a műbe és azonnal visszaadta szerzőnek:

— Erre nem adhatok ajánlást.
— A szerző könyörgésre fogja a dolgot:
— Rebbe, tartsa itt a kéziratot legalább éjjelen át és nézegesse át, majd meglátja...
— Isten menis — szakította félbe a rabbi már késő este van és Ön nem mehet ki egyetlen könyv nélkül, veszélyes lehet.
— A szerző csodálkozón néz a rabbira, aki hozzáfűzi:

— A gonosz szellemek miatt, gondolom.
— Hogy-hogy?
— Annyit tud Ön is — felelt a rabbi, — a Talmud szerint tudós embernek nem szabad egyedül mennie éjjel künn az utcán, mert gonosz szellemek leselkednek reá. Nos, ha Önél könyvének kézírata, meg fogja mutatni a gonosz szellemeknek, mint legjobb bizonyítékot, hogy nem tudós!

BIZONYÍTÉK

Egy fiatalember megkérdi a házasságkötőtől:

— Na és szép az a lány, akit nekem ajánlott?
— Mi az, hogy szép? Gyönyörű. De kérem meg a Kleintől.
— És gazdag?
— Mi az, hogy gazdag? De kérdeje meg Blautól.

— És okos?
— Mi az, hogy okos? De kérdeje meg a Weintől.

— Szép. De miért hivatozik minden szava tanukra?

— Na hallja. Hát el fogja maga nekem hitvány nélkül, hogy én pont magának olyan felajánlok, aki szép, gazdag és okos?

KÉT SÜKET

Két süket ember találkozik az utcán és egyik megkérdi:

— Hova, hova? Sétálni megy?
— Oh, dehogyan — mondja a másik — sétálni megyek.

— Kár — csóválja a fejét az első — azt hittem, hogy sétálni megy.

APAI JÓSLAT

Egyik vidéki kocsmáros, mit tehetett mekkénytelen volt tudományszomjas fiát elengedni egy külföldi egyetemre.

A fiu, miután hazulról nem igen számíthat anyagi segítségre, az idegen városban munka nézett és mint házitánító kosztot és lakást egy gazdag háznál.

Első este, amikor bement a szobájába, mel konstatálta, hogy az ágyon selyemáthurogta magát és lefeküdt az ágy elé.

Másnap a cseléd jelentette urnőjének, hogy diák ágya érintetlen maradt, ez pedig megkérte a diáktól, hogy miért nem feküdt az ágyba?

— Miért kérem, — mondta a diák — mert otthon kemény fapadon kellett hálnom és az édesapám mindig azzal vigasztalt, hogy ne busuljak fogok én még selyemágyban is aludni.

— Na és?
— Na és nem akarom, hogy édesapámnak a jóslata, mint házitánítón teljesedjék be rajtam!

